

Практичне заняття. ОСОБЛИВОСТІ ТІНЬОВОЇ ЕКОНОМІКИ ДЕРЖАВИ В ЕПОХУ РОЗВИТКУ КРИПТОВАЛЮТ

Мета заняття

Сформувати розуміння особливостей використання криптовалют у тіньовій економіці, проаналізувати ризики та можливості криптовалют для фінансової безпеки держави, розглянути міжнародний досвід регулювання ринку цифрових активів.

План заняття

1. Поняття технології блокчейн та криптовалюти.
2. Правове регулювання цифрових активів у новітньому законодавстві країн світу: досвід для України
3. Особливості тіньової економіки з використанням інструментів криптовалют
4. Злочинні технології збагачення з використанням криптовалют.
5. Напрями удосконалення процесу використання та обороту цифрових валют в Україні в контексті забезпечення економічної безпеки держави

Ключові поняття

Блокчейн, криптовалюта, біткоїн, альткоїн, стейблкоїн, децентралізація, анонімність, відмивання грошей, даркнет, детінізація економіки, фінансова безпека, регулювання цифрових активів, MiCA.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ ПРАКТИЧНОЇ РОБОТИ

► 1. Опитування, відповіді на проблемні питання

Проблемні питання для обговорення:

1. Чим технологія блокчейн відрізняється від традиційних баз даних?
2. Які ключові характеристики роблять криптовалюти привабливими для тіньової економіки?
3. Як анонімність криптовалют сприяє розвитку тіньового сектору?
4. Порівняйте підходи до регулювання криптовалют у ЄС, США та Україні
5. Чому Сальвадор легалізував біткоїн як платіжний засіб?
6. Які загрози криптовалюти несуть для фінансової безпеки держави?
7. Як держава може використати позитивні аспекти криптовалют?
8. Що таке стейблкоїни та чому вони популярні в Україні?
9. Роль даркнету у криптовалютній злочинності
10. Перспективи оподаткування операцій з віртуальними активами в Україні

► 2. Засвоєння матеріалу – розв'язок завдань

Завдання 1. Встановіть відповідність між термінами та їх визначеннями:

№	Термін	Визначення
1	Блокчейн	А) Криптовалюти, створені після біткоїну
2	Криптовалюта	Б) Розподілена база даних, що зберігає ланцюжок блоків
3	Біткоїн	В) Альткоїни, прив'язані до вартості фіатних валют
4	Альткоїни	Г) Цифровий актив, створений за допомогою криптографічних методів
5	Стейблкоїни	Д) Перша криптовалюта, створена Сатоші Накамото
6	Даркнет	Е) Послуги для змішування криптовалют (Tornado Cash)
7	Мікшери	Є) Анонімна частина інтернету для нелегальних операцій
8	DeFi	Ж) Децентралізовані фінансові платформи

Завдання 2. Розподіліть наведені характеристики на переваги біткоїна та традиційних грошей:

Характеристики:

1. Обмежена емісія (21 млн одиниць)
2. Контроль центральним банком
3. Відсутність посередників
4. Необхідність банківських установ
5. Децентралізована система
6. Захист від інфляції через обмеженість
7. Державне регулювання
8. Зберігання на електронних гаманцях
9. Можливість друкування додаткових грошей
10. Прозорість усіх транзакцій у блокчейні

Завдання 3. Класифікуйте особливості тіньової економіки з використанням криптовалют за категоріями:

Категорії: Технічні особливості | Правові проблеми | Фінансові ризики

Особливості для розподілу:

- Анонімність і псевдонімність
- Відсутність регуляторного контролю
- Простота транскордонних переказів
- Розвиток даркнету
- Використання в шахрайських схемах
- Труднощі ідентифікації учасників
- Використання мікшерів

- Втрати контролю над грошовою політикою
- Виведення капіталу за кордон

Завдання 4. Заповніть таблицю злочинних технологій збагачення через криптовалюту:

Тип злочину	Опис	Приклади криптовалют	Способи протидії
Відмивання грошей			
Ransomware			
ICO-шахрайство			
Торгівля на даркнеті			
Cryptojacking			

Завдання 5. Порівняйте підходи до регулювання криптовалют у різних країнах:

Країна/регіон	Основний нормативний акт	Підхід до регулювання	Статус криптовалют
ЄС			
США			
Японія			
Швейцарія			
Сальвадор			
Україна			

Завдання 6. Розподіліть наслідки використання криптовалют для держави на позитивні та негативні:

1. Інноваційний розвиток фінансових технологій
2. Втрати контролю над грошовою політикою
3. Диверсифікація фінансових інструментів
4. Фінансування тіньової економіки та злочинності
5. Можливість інтеграції блокчейн-технологій у державні сервіси
6. Уразливість фінансової системи до зовнішніх атак
7. Прозорість фінансових операцій
8. Виведення капіталу за кордон
9. Залучення інвестицій у країну
10. Ухилення від оподаткування

►3. Перевірка засвоєного матеріалу – тестування

1. Що означає термін «гаманець» у контексті криптовалют?

- А. Електронний розклад
- Б. Програмне забезпечення для зберігання криптовалют
- В. Термінал для обміну криптовалют
- Г. Офіційний веб-сайт криптовалюти

Д. Фізичний пристрій для зберігання готівки

2. Що таке «майнінг»?

А. Видобуток корисних джерел

Б. Заробіток на інтернет-рекламі

В. Створення нових блоків у блокчейні

Г. Виробництво криптовалютних монет

Д. Торгівля на криптовалютних біржах

3. Що таке блокчейн?

А. Термін для опису найважливіших торгових центрів криптовалют

Б. Технологія, що дозволяє створювати незмінні записи у вигляді блоків, з'єднаних ланцюгом

В. Криптовалютний обмін, де можна придбати біткоїни

Г. Група майнерів, яка контролює курс криптовалют

Д. Програма для захисту від вірусів

4. Яка криптовалюта була першою у світі?

А. Ефіріум (Ethereum)

Б. Лайткоїн (Litecoin)

В. Ріпл (Ripple)

Г. Біткоїн (Bitcoin)

Д. Тезер (Tether)

5. Що таке ICO?

А. Інтернет-криптовалюта онлайн

Б. Інвестиційна криптовалютна організація

В. Ініціальна криптовалютна пропозиція

Г. Імперська криптовалютна операція

Д. Міжнародна криптовалютна біржа

6. Хто є винахідником біткоїна (автор псевдоніму)?

А. Сатосі Накамото

Б. Ілон Маск

В. Віталік Бутерін

Г. Марк Цукерберг

Д. Білл Гейтс

7. Яка країна першою визнала криптовалюту легальним платіжним засобом?

А. Сальвадор

Б. Японія

В. США

Г. Китай

Д. Швейцарія

8. Оберіть НЕ правильний факт про криптовалюту:

- А. Усі здійснені перекази не можуть піддаватися сторонньому впливу, все завдяки використанню автоматичної перевірки даних за допомогою технології блокчейну
- Б. У деяких країнах користуватися криптовалютою заборонено на законодавчому рівні
- В. У світі існують спеціальні криптовалютні банкомати для проведення операцій
- Г. Найбільшим попитом у світі користується криптовалюта під назвою «Ethereum»
- Д. Біткоїн можна друкувати необмежено

9. Що з переліченого можна охарактеризувати як «існують спеціальні криптовалютні банкомати для проведення операцій, всього їх існує близько трьох тисяч»?

- А. Електронні гроші
- Б. Криптовалюта
- В. Злитки
- Г. Білонні монети
- Д. Банківські картки

10. Яка країна є лідером з поширення криптовалюти?

- А. Південна Корея
- Б. Сальвадор
- В. Україна
- Г. США
- Д. Китай

11. Технологія блокчейн має такі ключові характеристики:

- А. Централізацію, конфіденційність, обмеженість
- Б. Децентралізацію, прозорість, надійність
- В. Ієрархічність, закритість, обмеженість
- Г. Централізацію, прозорість, вразливість
- Д. Анонімність, закритість, централізацію

12. Максимальна кількість біткоїнів в обігу становить:

- А. Необмежена
- Б. 100 млн BTC
- В. 21 млн BTC
- Г. 50 млн BTC
- Д. 10 млн BTC

13. Стейблкоїни – це:

- А. Найдорожчі криптовалюти

- Б. Криптовалюти для майнінгу
- В. Альткоїни, прив'язані до вартості фіатних валют
- Г. Криптовалюти для ігор
- Д. Криптовалюти з найвищою волатильністю

14. Регламент MiCA регулює обіг криптоактивів у:

- А. США
- Б. Японії
- В. Європейському Союзу
- Г. Китаї
- Д. Україні

15. Перша країна, що легалізувала біткоїн як платіжний засіб:

- А. США
- Б. Швейцарія
- В. Японія
- Г. Сальвадор
- Д. Великобританія

16. Закон України "Про віртуальні активи" підписано:

- А. 15 березня 2022 року
- Б. 1 січня 2021 року
- В. Ще не підписано
- Г. 24 лютого 2022 року
- Д. 1 вересня 2023 року

17. До особливостей тіньової економіки з криптовалютами НЕ належить:

- А. Анонімність транзакцій
- Б. Простота транскордонних переказів
- В. Повний державний контроль
- Г. Використання даркнету
- Д. Децентралізація системи

18. Ransomware – це:

- А. Вид криптовалюти
- Б. Кіберзлочин з вимаганням викупу за дешифрування даних
- В. Технологія блокчейн
- Г. Метод майнінгу
- Д. Криптовалютна біржа

19. Згідно з дослідженням WhiteBIT та Gradus Research, криптовалютами володіє така частка мешканців великих міст України:

- А. Менше десятої частини населення

- Б. Приблизно чверть населення
- В. Половина населення
- Г. Незначна кількість населення
- Д. Більше третини населення

20. За оцінками Управління ООН з наркотиків і злочинності (UNODC), щороку відмивається така частка світового ВВП:

- А. Менше одного відсотка
- Б. Від двох до п'яти відсотків
- В. Від десяти до п'ятнадцяти відсотків
- Г. Більше двадцяти відсотків
- Д. Від шести до восьми відсотків

► 4. Самостійна робота

Теми для презентацій (5-7 хвилин):

1. Технологія блокчейн: принципи роботи та застосування
2. Біткоїн vs традиційні гроші: порівняльний аналіз
3. Стейблкоїни: роль у сучасній економіці
4. Даркнет та криптовалюти: механізми нелегальної торгівлі
5. MiCA: європейський стандарт регулювання криптоактивів
6. Досвід Сальвадору: біткоїн як національна валюта
7. Перспективи регулювання криптовалют в Україні
8. Відмивання грошей через криптовалюти: масштаби проблеми
9. DeFi: децентралізовані фінанси майбутнього
10. NFT та токенизація активів: нові форми цифрового майна

Використана література:

1. Закон України "Про віртуальні активи" від 15.03.2022
2. Регламент ЄС MiCA (Markets in Crypto-Assets), 2023
3. Матриця оподаткування віртуальних активів НКЦПФР, 2025
4. Звіт UNODC про відмивання грошей
5. Дослідження WhiteBIT та Gradus Research, 2024
6. <https://coinmarketcap.com/>
7. <https://uk.wikipedia.org/wiki/Блокчейн>
8. <https://www.nssmc.gov.ua/>